

deres Mangler og have begge deres Fordele; jeg maa sige, at jeg for mit Vedkommende har ikke den Skræk for Fattiggaaede, som andre Medlemmer have; navnlig naar det andet af mig nævnte Formaal er naaet, skulle vi ikke være bange for at give en nogenlunde skrap Fattiglovgivning. Det Andet, som efter min Overbevisning er naaet, er, at man har set, at Staten skal ikke alene være en Politistat, men den skal tillige være et Samfund, der har til Formaal at oplyse, uafhængiggjøre, lykkeligiggjøre alle sine Medlemmer, og at Maalet ingenlunde er naaet ved den saakaldte frie Konkurrence. Man har nu naaet det Gode, at man ser, at Staten maa træde til. Det kan ikke nytte, saaledes som det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds (Jonger) gjorde ifjor, at negte, at han og hans Meningsfæller væsentlig have skrevet Politistaten og den frie Konkurrence paa deres Fane, dette bebrøder jeg dem paa ingen Maade, thi ogsaa jeg erkjender den frie Konkurrence; men jeg maa tillige, ligesom ifjor, eftertryffeligt minde om, at det kommer an paa hvem det er, man sætter til at konkurrere med hinanden. Det er virkelig en egen Sag at sætte Kapitalister, Herregaardsseiere, den oplyste Mand til at konkurrere med dem, som af Naturen ere slet udstyrede, fattige og slet oplyste, thi det har til Følge, at de Sidstnævnte mere eller mindre blive Trælle. Derfor siger jeg, at Staten skal, ligesom det er erkjendt i andre Lande, have til Formaal ogsaa dette, at spørge for at lykkeligiggjøre, uafhængiggjøre sine enkelte Medlemmer, og at vi ikke ere hjulpsne med den frie Konkurrence, men at denne maa have sine væsentlige Korrektiver. Jeg tror, at en saadan Erkjendelse er naaet omtrent af Alle, det skulde da være af det ærede Medlem for Kjøbenhavns 1ste Valgkreds (Nimestad), som endnu synes at leve i Konkurrencens lykkelige Dage og tro paa det gamle Program, og delvis ogsaa det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds — jeg siger „delvis“, thi han synes dog tilbøjelig til at gjøre Lidt — der ikke vil indrømme, at den frie Konkurrence har haft nogen Indflydelse paa Fattigvæsenets nuværende Stilling og har gjort den ubeligere i flere Retninger. Det er altsaa disse to Goder, jeg tror, ere naaede, og jeg er fuldt overtydet om, at hvad end dette Thing og det andet Thing maatte beslutte angaaende disse Forhold, er der en offentlig Mening, der vil voge dem over Hovedet og nok skal gjøre, at man for Alvor bliver nødt til at tage disse Forhold under Overveelse. Jeg sagde før, at i andre Lande var det alt erkjendt, at det af mig

antydende Formaal er en Statssag. Jeg skal saaledes blot pege paa England, hvor Friheden er ældst. Allerede i 1863 var der i England ikke mindre end 20,000 Understøttelsesforeninger med henved 6 Millioner Mennesker, det vil sige omtrent hvert andet Mandfolk, og disse Foreninger støttedes og kontrolleredes baade af Stat og Kommune, det vil sige de Foreninger, der vilde lade sig registrere, thi i England er der en saakaldt Registratør, som fører Overblik med det Hæle. I Frankrig er man gaaet endnu videre med Oensyn til Selvhjælp, og jeg tror ogsaa i Preussen, saa det skulde være ganske mærkeligt, om den lille Nation her i dette Stykke skulde have truffet det ene Rigtige. Nu vil jeg heller ikke sige, at der herhjemme ikke er gjort Noget, siden Næringsloven af 1857 udkom. Noget er der gjort, men vel at mærke kun i Retning af Selvhjælp. Det var naturligt, at det Parti, som dengang styrede Landet og endnu tilbøls styrer det eller dog har en betydelig Indflydelse, maatte ud af den Drøm, at den frie Konkurrence er alene i Stand til at lykkeligiggjøre Samfundet, før der kunde gjøres Noget. Der har vel til Fremme af Selvhjælp været nedsat Kommissioner, jeg skal saaledes nævne den Kommission, som blev nedsat i 1862, netop dengang da de tvungne Laugkasjer ophørte; men denne Kommission kom naturligvis ikke videre end til at give et Mønsteregulativ for Syge, Allderdoms- og Begravelseskasjer. Et saadant Mønsteregulativ kan nu være meget prisværdigt, men derved er ikke naaet noget Væsentligt. Endvidere udsendte Indenrigsministeriet samme Aar et Cirkulære, i hvilket man henlede Amtmændenes Opmærksomhed paa Selvhjælpsagen; men uden at jeg paa dette Sted skal komme ind paa Spørgsmaalet om Amtmandsinstitutionen, tør jeg dog sige, at Amtmændene ganske vist ikke staa i nogen meget levende Betydning med Befolkningen; jeg tror saaledes ikke, at de have reist omkring enten paa Landet eller i Kjøbstæderne og søgt at gjøre det begribeligt for Befolkningen, hvorom Sagen egentlig dreiede sig, efter at det gamle Laugvæsen var ophævet. Senere har der i 1865 været nedsat en Kommission; men denne kom ikke til andet positivt Resultat end at pege paa de mange offentlige Stiftelser — og derimellem har der vel ogsaa tænkt paa Ball- og Vennekasjer — og de mange Høspitaler, der findes hft og her omkring i Landet. Denne Kommission, i hvilken Mænd som David og Kammerherre Jesen — jeg kan i dette Dieblik ikke huske flere — havde Sæde, henpegede udtrykkelig paa, at disse rige Stiftelser